

Jakab-Ladó Ágota

„...RENDKÍVÜL ÍZLÉSES ÉS MINDAMELLETT
IMPOZÁNS PALOTA LESZ...”

– *A csíkszeredai Vigadó építésének sajtóvisszhangja*
(1903–1905) –

BEVEZETÉS

A korabeli Magyarország egyik legkeletibb városkájának, Csíkszeredának 19. század végi és 20. század eleji városiasodásáról, közművesítéséről, valamint az ezekben az évtizedekben emelt középületeiről a sajtó számos információt szolgáltat. Az említett témákat érintő cikkek között azonban sok olyant is találunk, melyek kiemelt megjelenési helyük és terjedelmük ellenére nem föltétlenül hasznosíthatóak a szűken értelmezett építészettörténeti kutatásban, arra viszont kiválóan alkalmasak, hogy közelebb hozzák és érzékeltessék a századfordulós Csíkszereda társadalmi gondolkodásmódjának jellemzőit, illetve azt, ahogyan a városka lakói változó környezetüket látták és értékelték.

A csíkszeredai Vigadó – melyet ma sokan régi moziként ismernek – építésének korabeli sajtóvisszhangja több szempontból is érdekes. A tartalmas, változó hangvételű újságcikkek nagyszerűen kiegészítik a levéltári forrásokat, az építéstörténeti kutatás során hasznosnak és értékesnek bizonyult helyszín-, metszet-, alap- és tervrajzokat. Mint ahogyan ma sem, a sajtó a századelőn sem lehetett egyértelműen és kizárólag a közvélemény lenyomata. Természetesen hatott rá az éppen aktuális általános vélekedés, ugyanakkor a közölt írások, tudósítások, beszámolók, kinyilvánított álláspontok is befolyásolták a közhangulatot.

Fontos, hogy ezen kutatás alapjául szolgáló hetilap politikai irányultságát tekintve ellenzéki sajtótermék volt. Mindezeket szem előtt kell tartani, amikor a *Csíkszereda* című közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hetilap 1903–1905 között megjelent I–III. évfolyamának írásai alapján¹ megvizsgáljuk az 1904-ben felhúzott csíkszeredai Vigadó

1 A sajtóban megjelent szövegek átírása a ma használatos helyesírási és központosítási szabályok szerint történt, az idegen eredetű szavak esetében azonban megőriztük azt a régies formát, mely az eredeti írásokban szerepel.

építését övező sajtóvisshangot, ennek (át)alakulását a munkálatok előrehaladtával, valamint a kész épület felavatását követően.

ELŐZMÉNYEK

A kereskedelmi és forgalmi szempontból előnyös elhelyezkedésű Csíkszereda kiváltságai ellenére hosszú évszázadokon át alig, illetve nagyon lassan fejlődött. A kis lélekszámú, székelyföldi viszonylatban is sokáig elmaradottnak számító városkában az erdélyi és külföldi utazók legtöbbször a Mikóújváron kívül semmi említésre méltót nem talált. A városiasabb külső kialakítása érdekében foganasított első intézkedések, első változások a 19. század első felében történtek – a többi székely városhoz hasonlóan – Csíkszeredában is, látványos fejlődés azonban ekkor még nem történt. Az Orbán Balázs által is rögzített átmeneti állapot korában, a kiegyezés előtt Csíkszeredának mindössze két utcája volt, ezeken pedig csak a vár, a határőrezred tiszti lakjai, egy nem túl díszes templom, többnyire földszintes, deszkával fedett házikók, kisszerű boltok és korcsmák álltak, emeletes ház és cseréptető alig fordult elő.

Miután az 1876-os megyerendezést követően Csík vármegye székhelye Csíkszereda lett, és a közigazgatás intézményei Csíksomlyóról ide költöztek, nagyobb lendületet vett a városfejlődés, és megindultak a középítkezések is. Már 1873-ban – viszonylag későn, és csak igen szerény keretek között – bevezették a városi közvilágítást,² s bár az utcák burkolása, a járdák kialakítása és a parkosítás terén Csíkszereda nem versenyezhetett Marosvásárhellyel vagy Sepsiszentgyörggyel, itt is felmerült a város két részét – a dombon fekvő Várteret és a plébániatemplom környéki részt – elválasztó mocsár feltöltésének és egy összekötő utca nyitásának gondolata. Ennek érdekében az akkori polgármester megtette az első lépéseket.³ Bár a nyitandó utcának kezdetben nem volt terve és költségvetése, az új utat a képviselők kitartásának köszönhetően rövidesen mégis átadták a közlekedésnek.⁴ A világháború előtti évtizedekben a székelyföldi városokban az utcai világítás bevezetése, az utcák burkolása, járdák kialakítása és a

2 Pál Judit: *Városfejlődés a Székelyföldön (1750–1914)*. Csíkszereda, 2003, Pro-Print Könyvkiadó, 426.

3 Tivai Nagy Imre: *Emlékezés régi csíkiakról*. Csíkszereda, 2009, Csíkszereda Kiadóhivatal, 49.

4 Uo.

parkosítások mellett figyeltek a folyók szabályozására és az árvízvédelemre is, így a 19. század végén Csíkszereda környékén is szabályozták az Oltot.⁵

A világháború előtti évtizedek azonban nem csak a városrendezés szempontjából jelentősek. A székelyföldi kisvárosokban ugyanis ebben az időben épült a legtöbb középület, melyek mai napig meghatározzák a városképet. Csíkszeredában 1872-re készült el az új városháza, melynek szükségességét a csíkszeredai tanács a következőképpen magyarázta: „bár ha a város közönsége, mint kiváltságos város több évszázadok óta fennáll, mégis soha sem volt egy a kornak megfelelő illedelmes tanácsháza (hanem ehelyett volt egy omlófélben levő fabódéja); miután az idő haladtával a körülmények oda fejlődtek, hogy a városoktól több kívántatik, mint a községektől, elkerülhetetlen szükség volt arra, hogy egy, a mostani kornak megfelelő városház építtessék”, ami a város „díszére” van.⁶ A városház mellett ebben az időben új intézményi székhelyek is épültek Csíkszeredában, valamint a városba költöző hivatalnokoknak lakások. 1888-ra elkészült Csík vármegye új székháza, és 1909–1913 között a katolikus gimnázium új épülete. Ugyanezen időszakban, a századfordulón épült az Igazságügyi Palota, valamint a csíkszeredai Vigadó is, mely e dolgot tárgyát képezi.

ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI ADATOK

A csíkszeredai Vigadó építéstörténetét nagyrészt sikerült rekonstruálni,⁷ ezért itt most csak azokra a mozzanatokra térünk ki, melyek lényegesek a korabeli közhangulat megértése szempontjából. Egy tisztességes teremmel, színpaddal, ahhoz tartozó mellékhelyiségekkel rendelkező városi középületre, mely közművelődési célokra bármikor igénybe vehető lenne, már régóta nagy igény mutatkozott a városban. Mivel a helybeli korcsmák – tulajdonosaik minden igyekezete ellenére – kulturális-műkedvelő események alkalmával minduntalan szűkösnek bizonyultak, ez az igény egyre határozottabban fogalmazódott meg a csíkszeredai lapok hasábjain. 1903 őszén a bőkezű vármegye jóvoltából a város egy redut, egy kulturális és társadalmi célokra alkalmas, előkelő

5 Pál Judit: i. m. 430.

6 Uo. 431.

7 Ladó Ágota: *Vigadó, Csíkszereda*. Adatbank – Erdélyi Magyar Elektronikus Könyvtár, Romániai Magyar Lexikon, 2012. lexikon.adatbank.ro/muemlek.php?id=443. (letöltve: 2014. február 17-én)

és modern igények szerint tervezett palota építését helyezte kilátásba, melynek a város közönsége már régóta és folyamatosan szükségét érezte. A vármegye költségén építendő bérpalota emeleti részére az ünnepekhez és multságokhoz szükséges termeket, alsó szintjére pedig elegáns kávéházat és egyéb helyiségeket terveztek.⁸ 1903 végére a Belügyminisztérium jóváhagyta a csíkszeredai redut építésének tervét, így valószínűvé vált, hogy egy év alatt, 1904 végére felépül a pompás, modern berendezésű palota, mely egy kényelmes szállót is magában foglal majd,⁹ 1904 februárjára pedig már a minisztériumi jóváhagyást követően a versenytárgyalási hirdetményt is kiírták.¹⁰ A versenytárgyalási hirdetmény kiírása után a Csíki Magánjavak¹¹ igazgatótanácsa 1904. március 10-én döntötte el a csíkszeredai redut építési pályázatának sorsát. A határozat szerint Koch Károly budapesti vállalkozó ajánlata került elfogadásra, aki 136 888 korona 15 fillérért vállalta a kivitelezést, szemben Gál József, Kölönte és András Lajos vállalkozók 160 000 koronáról szóló ajánlatával. Koch Károly cége Csíkszeredában már ismert volt, ugyanis a helybeli Igazságügyi Palota folyamatban levő építését is vállalta.¹² 1904. június 9-én a Csíki Magánjavak már az épülő Vigadó fűtéséről és világításáról döntött, és a következő hónapokban általánosan jellemző volt a redut építése körüli fokozódó lelkesedés, valamint a sajtóban megjelenő örömteli híradások. 1904. augusztus 31-én a Vigadó építésének irányításáért felelős építettő bizottság versenytárgyalást tartott az új redut berendezésére. Több versenyző közül a bizottság a berendezés elkészítését Bartha Artur budapesti műrajzoló, kárpitos- és díszítőmesternek adta ki 24 000

8 *Csíkszereda*. I. évfolyam, 47. szám, 1903. november 22. 5.

9 *Csíkszereda*. I. évfolyam, 51. szám, 1903. december 20. 5–6.

10 *Csíkszereda*, II. évfolyam, 9. szám, 1904. február 21. 5.

11 A Csíki Magánjavak helyi közösségi vagyon volt, eredete az első Székely Határvérezred felállítására vezethető vissza. 1769-ben az osztrák-török tárgyalások lezárása után mintegy 62 000 holdnyi erdő került vissza az egykori Csíkszék tulajdonába. A birtokot a határvérezrednek adományozták a katonacsapadatok szükségleteinek fedezésére, az erdők jövedelmét így például a katonák ruházatára, lovak vásárlására fordították. 1849 után ezt a vagyont elvették, a kiegyezés után a kincstár visszaadta, hogy azt közművelődési és oktatási célokra hasznosítsák, mint oszthatatlan vagyont. Ezt követően a Csíki Magánjavak telkeire épült fel számos jelentős középület, köztük a Vigadó is. Az első világháború után az új hatalom a vagyont elkobozta, és csak hosszú idő után tudhatták a csíkiak újra a magukénak a jövedelem egy részét, az államosítás idején azonban a hatalmas birtok maradéktalanul állami tulajdonba került.

12 *Csíkszereda*. II. évfolyam, 12. szám, 1904. március 13. 6.

korona összegért.¹³ Ugyanaz a bizottság szeptember 24-én már a redut bérbeadásának feltételeiről döntött, decemberben pedig Csík vármegye a Vigadót Egyed Gyulának, a nemzetközi vasúti háló- és étkezőkocsitársaság főpincérének adta bérbe, évi 6000 korona bérösszegért.¹⁴

A Vigadó megnyitása csendben, minden hírverés nélkül történt meg 1904. december 31-én este. Kevéssel, mindössze két héttel az épület átadása után kiderült azonban, hogy a lázas sietség mindig megbosszolja magát, emiatt a drágán felépített és berendezett Vigadót már 1905 januárjának közepén huzamosabb időre be kellett zárni. A redut 1905-től remélt és tervezett helyreállítása, rendbetétele és átalakítása a következő években a megfelelő anyagi feltételek hiánya, valamint a háború kitörése miatt hiúsult meg.

A VIGADÓ ÉPÍTÉSÉT ÖVEZŐ HANGULAT

1903 elején még a Kossuth-szálloda nagyterme szolgált minden mulatság és előadás színhelyéül, az ezzel szembeni elégedetlenség azonban egyre gyakrabban fogalmazódott meg a csíkszeredaiak körében. A Korcsolya-egylet február 7-iki, hangversennyel egybekötött táncestélyén például volt *„minden, ami egy sikeres estélynek alapja lehet. Volt publikum akkora, amekkora a Kossuth-szálló nagytermében jó idő óta nem fordult meg; minden banalitás nélkül mondhatni, hogy a műsor minden egyes pontja művészi színvonalon állott, és mégis-mégis a közönség nem tudott felmelegedni; az általános hangulat olyan volt, mintha a publikum legalábbis háromnegyed részének másnap fedezetnélküli esedékes váltója lett volt volna.”* A cikk írója amellet, hogy a kiveszőben levő jókedélyen bánkodik, megjegyzi, hogy *„Különben a »Kossuth« szálló bérlősege is némiképp hibás lehet a dologban. Nem szólva az italookról, ételei minden kritikán alul állottak. Legtöbb esetben nem voltak azok emberi használatra alkalmasok, s innen van, hogy igen soknak vacsora nélkül kellett hazamenni, mert hát pl. bárány címén ugyan ki élvezi meg a berbécs húst sültelenül?”* Csíkszereda közönségének kritikus szószólója azzal zárja sorait, hogy amennyiben a Kossuth-szálló bérlősege nem változtat ezeken az áldatlan állapotokon, ne csodálkozzék, ha siránkozásával azután senki nem fog törődni.¹⁵

13 Csíkszereda. II. évfolyam, 37. szám, 1904. szeptember 4. 3.

14 Csíkszereda. II. évfolyam, 51. szám, 1904. december 11. 6.

15 Csíkszereda. I. évfolyam, 7. szám, 1903. február 15. 5.

Nem sokkal később, 1903 tavaszán már nemcsak a Kossuth-szállóval szembeni elégedetlenség fogalmazódott meg a helyi sajtóban, a cikkek egy része magát a csíkszeredai kulturális-társadalmi életet, pontosabban ennek hiányát, valamint a lakosság ezzel szembeni igénytelenségét kifogásolja. Május 23-án este Monory Sándor színtársulata *A doktor úr* című bohózzal megtartotta Csíkszeredában bemutató előadását. „*Míg a társulat összehangzó, a szó szoros értelmében mulattató játékaival semmi kívánnivalót nem hagyott fenn, a közönség bizony jobban is kitehetett volna magáért. Alig volt a rendes bérlőkön kívül valaki más. Igazán érthetetlen és csodálatos a mi városkánknak társadalmi élete. A farsang óta, eltekintve az oltáregylet által rendezett 2–3 gyermekelőadástól, úgyszólván semmi mulatságunk, színházunk, zene- vagy dalestélyünk nem volt, ami rideg és szürke mindennapi életünk között valami szórakozást nyújtott volna. Úgy látszik, a világtól elzárt külön életünkben szellemi kívánalmaink ma-holnap nem lesznek, és bőven ki vagyunk elégítve az ősi Csíkszeredának hagyományos kedvteléseivel, mely a családok egymástól való elzárkózottságában és közönyös, de azért sértő pletykáiból, továbbá korcsmai életéből van összeszőve. Ily körülmények között könnyen érthető, hogy nálunk egyetlen jobb színtársulat sem tud gyökeret verni, s alig egy-két heti kétségbeesett kísérletezés után kénytelen anyagi és erkölcsi deficittel megugrani, miként ez már több esetben megtörtént.*”¹⁶

Döntő fordulatot hozott a Vigadó építésének ügyében, hogy 1903 májusában egy művésznő csatlakozott egy-két vendégszereplésre a Csíkszeredában időző színtársulathoz, és egyik este akkora tömeg gyűlt össze a Kossuth-kocsmá nagytermében, hogy szusszanni is alig lehetett. Az összevissza elhelyezett székeken ülő közönség a tolongó állójegyesek miatt jóformán alig látta az előadást, a nagy hőségben többen rosszul lettek, és komoly veszélyt jelentett egy hirtelen tűzvész. A *Csíkszereda* 1903. évi 22. számának vezércikke szerint „*ez mégiscsak bírálaton alul levő állapot, hogy egy akkora városi és vidéki intelligenciával bíró városban, mint Csíkszereda, a közönség ősi időktől fogva arra van kárhóztatva, hogy egy privát korcsma »nagy termét« használja minden társadalmi összejövetelének és multságainak színhelyéül. Ennek természetesen nem az a privát tulajdonos az oka, ki a korcsma boldog tulajdonosa, hanem oka maga a csíkszeredai társadalom és annak minden rendű és*

16 *Csíkszereda*. I. évfolyam, 21. szám, 1903. május 24. 5.

Jakab-Ladó Ágota: „...rendkívül ízléses és impozáns...” 67

rangú tényező embere. Oka pedig azért, mert nem jó öntudatára annak, hogy ez állapoton segíteni az ő legelső feladata volna.” A cikk szerzője szerint egy kulturális-társadalmi célokra bármikor igénybe vehető közhely, közművelődési csarnok felépítése elsősorban a város feladata, érvelésében pedig fontos szempont, tényező, hogy a szomszéd Sepsiszentgyörgy város ekkorra már egy nagyszabású és díszes redutot épített és rendezett be. Arra az esetre pedig, ha a város ehhez szegénynek és tehetetlennek bizonyul – a csíkszeredai nők Oltár-egyletének és Erzsébet-bizottságának társadalmi akcióiból és ezek eredményességéből kiindulva –, a következő sorokkal zárja közérdekű írását: „én elsősorban a csíkszeredai női társadalomra apellálok, melynek sikereiről meg vagyok győződve, s itt nyilvánosan kérem, vegyék kezökbe ezt az ügyet; rendelkezzenek velünk férfiakkal, mi mindenben engedelmes támogatóik leszünk, s hiszem, hogy két év alatt állni fog Csíkszeredában a közművelődési csarnok. Mi, férfiak nemcsak élhetetlenek vagyunk az ilyesmire, de különben is csak bírálni szoktuk egymás terveit és tervezgetéseit, és féltékenyek is vagyunk arra, nehogy valamelyikünknek külön terve legyen, és az netán sikerüljön.”¹⁷



17 Csíkszereda. I. évfolyam, 22. szám, 1903. május 31. 1.

Sikeresebb színelőadásokról szóló beszámolók mellett a sajtó azt is hírül adta, hogy a csíkszeredai Úri Kaszinó – a közművelődési csarnok felépüléséig – új helyiségbe, a Szopos Elek-féle ház emeletére költözött.¹⁸ Rövidesen azonban – minden készülődés ellenére – úgy tűnt, a mulató, a *közhely* ügye egyszerűbb és gyorsabb megoldást nyert. A Kossuth-kocsmában történt tulajdonosváltásnak köszönhetően új mulatóhely nyílt. Jakab Ödön ugyanis – aki addig az Otthon kávéházat vezette – új kocsmájában a nagytermet és a mellette levő két helyiséget egybevátagatta, így lehetőség adódott nagyobb táncmulatságok szervezésére. Mi több, ettől kezdve a vendéglőben kapható kitűnő kőbányai poharas sör is nagyban hozzájárult az általános elégedettséghez.¹⁹ A közművelődési célokra bármikor igénybe vehető helyiség kérdése ezután egy ideig megoldottnak látszott, a hírek ugyanis főként az új igazságügyi palota és csíkszeredai templom építésének lehetőségeiről szóltak.

Az idővel mégis megjelenő rövidebb közlemények, híradások felhasználásával fent összefoglalt építéstörténeti adatok alapján nyomon követhető a Vigadó építésének megkezdése és alakulása, az ezt övező növekvő lelkesedés pedig 1904 nyarán már a következőképpen fogalmazódott meg a *Csíkszereda* hasábjain: *„Impozáns méretekben kezd kibontakozni a csíkszeredai vigadó pompás palotája a polgári leányiskola szomszédságában, ahol a nagy arányú építkezés igen gyorsan halad, úgy, hogy a jövő télen már valószínűleg meg lehet tartani a felavató ünnepet, azután pedig a nálunk szokásos oly nagyszerű, fényes táncmulatságokat... A csíkszeredai vigadó minden ízében modern stílú, rendkívül ízléses és mindamelllett impozáns palota lesz, amelynek kitűnő tervét Szász Róbert, az államépítészeti hivatal egyik legzseniálisabb és legképzettebb mérnöke készítette kiváló gonddal és ambícióval. A vigadó beosztása, külső és belső díszítése, amely feltűnő szépségével és szecessziós árnyulataival valóságos szenzációt fog képezni, architekturiai szempontból dicséretére válnék bármely hírneves fővárosi építésznek, s városunk valóban büszke lehet, hogy falai között ilyen modern és impozáns palota fog emelkedni. A vigadó díszterme, a praktikus és művészi kivitelű, szecessziós díszítésű színpaddal, a fényes vendéglő és kávéházi termek s az egész berendezés mindenkit meg fog lepni ízléses és pazar formájával.”* Ugyanez a nagyobb lélegzetű cikk

18 *Csíkszereda*. I. évfolyam, 23. szám, 1903. június 7. 5., 6.

19 *Csíkszereda*. I. évfolyam, 25. szám, 1903. június 21. 6.

részletesen ismerteti az épülő palota egyes helyiségeinek – díszterem, vendéglő, kávéház, kaszinó, szállodai szobák, konyha, lakások, mellék-helyiségek – számát, elhelyezkedését, méretét, valamint azt, hogy hány fő befogadására alkalmasak azok, melyek a nagyközönség számára is nyitottak. Továbbá említést tesz arról, hogy a tervek szerint a konyhából egy kettős felhúzógép szállítja majd az ételt a vendéglőbe, illetve hogy miképpen működik az épület fűtése és világítása. A szöveg zárómondata magabiztosan hirdeti: „*A vigadó ünnepies felavatása aldozatkész vármegyénk és fejlődő városunk egyik legszebb kultúr-ünnepé lesz.*”²⁰

1904 augusztusában párhuzamosan haladtak a redut és az új Igazságügyi Palota építési munkálatai, míg azonban utóbbiról a közvélemény elmarasztaló hangon szólt, kifogásolva ennek szűk telekre történő, előnytelen beépítését, valamint indokolatlanul nagy méreteit, rögtön kínálkozott az összehasonlítás lehetősége: „*mennyivel más újonnan épülő másik épületünk, a redout. Alkalmas, szép helyen emelkednek falai, s az előtte elhúzódó széles utca gyönyörűen domborítja ki homlokzatát.*” Az augusztus 14-én megjelent hosszabb elemzés szerzője utal arra, hogy az épület beosztásáról érdemben még nem nyilatkozhat, említést tesz a fűtés és világítás megoldásáról, illetve a berendezés körüli fennakadásról, véleménye pedig a következő: „*A halasztás helyes is volt. Az a berendezés, amely a bebútorozás tekintetében összeállított, éppen nem felel meg a mai kor igényeinek, s alapos revisióra szorul. Ha van elegáns redoutunk, legyen hozzá elegáns berendezés is, mert lakályosság, kényelem s tartósság szempontjából bizonyára nagyobb ellenértéket fog az árért szolgáltató, mint a selejtes darabok, melyek olcsók ugyan, de hamar tönkre is mennek. Várjuk a kész épület teljes készenlétét, s meglátjuk, meg fognak-e teljes mértékben felelni a hozzájuk fűzött várakozásoknak?*”²¹

A *Csikszereda* 1905. évi első száma egy rövid közleményben tudósít arról, hogy december 31-én este csendben, minden reklám nélkül megnyitott a Vigadó. A korábban olyan nagyon várt „kultúr-ünnep”, a nagyszabású felavató ünnepség, úgy tűnik, valamiért elmaradt. Akik szilveszterkor a redutban megjelentek, hogy az estét jó hangulatban töltsék, mindössze annyit tapasztalhattak, hogy „*a vigadó bérlője minden tekintetben ért mesterségéhez. Az előzékeny és pontos kiszolgálás és*

20 *Csikszereda*. II. évfolyam, 27. szám, 1904. június 26. 4.

21 *Csikszereda*. II. évfolyam, 34. szám, 1904. augusztus 14. 1.

főképpen a jó ételek és kitűnő italok bizonyára igen kedvelt és látogatott helyiségévé fogják avatni rövid időn belül a vigadó vendéglőjét.²² Mindössze két héttel később pedig – a hosszas várakozást, készülődést és csendes megnyitót követően – a közvélemény keserű csalódottságának adott hangot: „Szibériai hideg és pokoli sötétség jegyében indult meg a lezajlott második színházi hét. A sötétség nem tartott ugyan sokáig, csak egy előadás alkalmával szórakoztatott, a hideg azonban állandóan ott kellemetlenkedett az egész héten át, és elviselhetetlenné tette a tartózkodást a színházban. Nem tudjuk, hogy ezen visszás állapot a központi fűtés szerkezetének silányságában, avagy annak rossz kezelésében leli-e magyarázatát, annyi azonban bizonyos, hogy a közegészség érdekében a Vigadó nagy termét mindaddig, míg a fűtési mizériákon segítve nem lesz, a nagyközönség elől el kell zárni. A leghatározottabban tiltakozunk az ellen, hogy oly hőmérséklet mellett, mint amilyen a színházteremben a múlt héten honolt, színelőadások a jövőben is megtartassanak. Biztosan reméljük, hogy az illetékes körök a színházteremben az előadásokat – ha a fűtési bajokon rövidesen nem segítenek – be is fogják tiltani.”²³ Ugyanazon számban megjelent egy másik szöveg is, mely *A vigadó sorsa* cím alatt sorra veszi az épület hasznavehetetlenségének okait, és megállapítja, hogy mindezekért elsősorban a nem sokkal korábban még az államépítészeti hivatal egyik legzseniálisabb és legképzettebb mérnökének nevezett Szász Róbert a felelős, „mert tudnia kellett volna, hogy a téli vakolás, a nedves vakolatra való festés, szóval a téli lázas munka mit sem ér, és tavaszra szükséges lesz az összes falakat és termeket renoválni, mi csak tetemes költség és kiadás szaporításával jár; ezt pedig a szakembernek csak azért, hogy a vigadó egy néhány hónappal előbb a nyilvánosságnak átadható legyen, megengednie nem lett volna szabad.” Kiderül továbbá, hogy a bérlő, Egyed Gyula ilyen viszonyok között kénytelen volt az egész vigadót bezárni és a vármegyével kötött szerződését felbontani.²⁴

„A vigadó hideg és nedves nagytermének kapui bezárultak. Színészeink a héten az előadások sorozatát a Kossuth-szálló nagytermében folytatták. A terem távolról sem alkalmas ugyan színelőadások megtartására, de legalább meleg és barátságosabb a Vigadó nagyterménél.” 1905. január 19-én ezekkel a mondatokkal ért véget egy időre a csíkszeredai Vigadó

22 *Csíkszereda*. III. évfolyam, 1. szám, 1905. január 1. 6.

23 *Csíkszereda*. III. évfolyam, 4. szám, 1905. január 15. 5.

24 Uo. 4.

Jakab-Ladó Ágota: „...rendkívül ízléses és impozáns...” 71

rövid története.²⁵ Bár a későbbiekben értesülünk még a redutban tartott színelőadásokról, illetve az épület rendbetételének és átalakításának szükségessége is többször felmerült, a csíkszeredai Vigadó építése mégis egy sajátosan sikertelen történet, mely nagyon érzékenyen érintette a város közönségét, és kétségtelenül rányomta bélyegét a 20. század első éveire. A reduttal egyidőben épülő Igazságügyi Palota sem váltott ki közmegelegedést, de mivel az egy teljesen más típusú építkezés volt, a város nem érezte annyira magáénak az ügyét, így sikertelensége nem okozott akkora csalódást, mint a Vigadóé.

FORRÁSOK ÉS IRODALOM

- Csíkszereda* közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hetilap I–III. évfolyama (1903–1905).
- Császár László (szerk.): *Épülettípusok a kiegyezés utáni Magyarországon*, Budapest, 1995, Építésügyi Tájékoztatói Központ Kft.
- Dr. Endes Miklós: *Csík-, Gyergyó-, Kászon-székek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig*. Budapest, 1994, Akadémiai Kiadó.
- F. Dózsa Katalin: *Társasági élet Budapesten. Rubicon* 1991/3. Budapest, 1991, Rubicon Kiadó.
- Ferencz Béla: *Csíkvármegye monográfiája*. Csíkszereda, 1935.
- Keserü Katalin: *A századforduló*. Budapest, 2007, Kijarat Kiadó.
- Kocsis Lajos: *A Csíki Magánjavak története (1869–1923)*. „A székelység boldogulásának előmozdítója”. Csíkszereda, 2008, Csíkszereda Kiadóhivatal.
- Dr. Nagy András: *Városkép és ami hozzá tartozik*. Csíkszereda, 1995, Pallas-Akadémia.
- Pál Judit: *Városfejlődés a Székelyföldön (1750–1914)*. Csíkszereda, 2003, Pro-Print Könyvkiadó.
- Szabó Katalin: *Visszajátszás*. Csíkszereda, 2000, Státus Könyvkiadó.
- Tivai Nagy Imre: *Emlékezés régi csíkiakról*. Csíkszereda, 2009, Csíkszereda Kiadóhivatal.
- Vitos Mózes: *Csíkmegyei füzetek*. Adatok Csíkmegye leírásához és történetéhez II., Csíkszereda, 2003, Hargita Kiadóhivatal.
- Vofkori György: *Csíkszereda és Csíksomlyó képes története*. Békéscsaba, 2007, Typografika.